

Almanac de Interlingua

Numero 78 – Augusto 2016

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Vader avante

Io vade lentemente,
perque jam ha hastate
e io porta iste sorriso,
perque jam ha troppo plorate.

Hodie io me senti plus forte,
plus felice, qui sape?
Io solmente porta iste certitude
de que multo pauco io sape,
io sape nihil

Cognoscer le manieras e le matinos,
le sapor del pastas e del pomos.
On besonia amor pro poter pulsar,
On besonia pace pro poter surrider,
On besonia pluvia pro florer

Io pensa que complir le vita
sia simplemente
comprender le marcha e vader avante
como un vetule bovero conducente le boveria,
Io conduce le dies trans le longe strata, io vade
Strata io esse

Cognoscer le manieras e le matinos,
le sapor del pastas e del pomos.
On besonia amor pro poter pulsar,
On besonia pace pro poter surrider,
On besonia pluvia pro florer

Tote le mundo ama, un die tote le mundo plora
Un die on arriva, le altere on sorti
Cata un de nos compone su historia
Cata esser porta le dono de esser capabile
de esser felice

Cognoscer le manieras e le matinos,
le sapor del pastas e del pomos.

On besonia amor pro poter pulsar,
On besonia pace pro poter surrider,
On besonia pluvia pro florer

Rodrigo Mallmann Guerra nos ha regalate iste version in Interlingua del canto *Tocando em frente*, per Almir Sater e Renato Teixeira. On pote ascoltar lo in YouTube com subtitulos in portugese, in le adresse <https://www.youtube.com/watch?v=TIfVNCckH4>.

Mundiales olympic

Secundo le FIFA, le prime mundial de football era realisate in 1930. Ante iste anno, totevia, alcun torneos olympic de football se constitueva ver mundiales, disputate per le melior selectiones national del epocha.

Per probabile manco de equipas inscripte, on decideva non includer le football al prime edition del jocos, in 1896. Assi mesmo, un torneo parallel eveniva. In illo, como anque in le jocos de 1900 e 1904, se confrontava equipas urban, equipas universitari e equipas representante pais; le sol selection national a apparer era Danmark. In 1906, le Committee Olympic International approbava le realisation del Jocos Intercalari, un torneo de football de character olympic in que prendeva parte Danmark e le selectiones urban de Athenas, Salonica e Smyrna. Disputate in Grecia, iste competition deveniva “dis-recognite” per le COI in 1946. Illo representa, de tote forma, un germine del idea de intercalar le mundiales de football con le jocos olympic.

Le edition de 1908 ben pote considerar se le prime mundial de facto, malgrado alcun detalios pictoresc. Le franceses entrava con duo selectiones, denominate Francia A e Francia B. In toto, octo equipas era inscripte, ma Hungaria e Bohemia se retirava ante le initio del jocos, causante le cancellation de duo matches del quarte-finales. Altere indicio de amateurismo era le resultado de un del matches: Danmark 17-1 Francia A. Plus ancora: le FIFA e le COI diverge sur le resultado del disputa per le medalia de bronzo, in le qual Nederland vinceva a Svedia per 2-0 o per 2-1. Le final, al minus, era digne de un cuppa respectabile: Grande Britannia 2-0 Danmark.

Al sinistra, le team britannic campion olympic de 1908: le prime equipa a conquerir un competition official disputate exclusivamente per selectiones national e aperte a participantes de qualcunque parte del mundo. Al dextra, un sigillo postal commemorative del torneo olympic de football de 1928, in Amsterdam.

Le mesme tres equipas, in le mesme ordine, obteneva le medalias in le edition de 1912. Participava undecce equipas, totes europeas. A partir de ci, le qualitate del torneo olympic es equivalente a lo del prime mundiales de FIFA. Le jocos subsequente, in 1920, reuni un record de quattuordecce selectiones national, totes con lor teams official. Egypto es tunc le prime selection national non proveniente del continente europeas a participar. Un macula de iste edition es le abandono de Tchecoslovachia al medietate del match final, accusante le arbitro de favorisar a Belgica. Le tchecoslovacos era tunc disqualificate e Espania ganiava le medalia de argento al fin de un torneo de repiscage.

Vinti-duo pais inscribiva lor selectiones al jocos de 1924, in que debutava Turchia e Uruguay. In 1928, entrava Argentina, Chile, Mexico e le Statos Unite. Uruguay vinceva ambe e era considerate, con tote justitia, bicampion mundial. Hodie, le camisa “celeste” porta quatro stelletas que representa le titulos mundial conquistate per le uruguayos: duo mundiales olympic plus duo cuppas mundial de FIFA.

Al sinistra, le symbolo distinctive del selection de Uruguay, le prime ver tetracampion mundial de football (1924, 1928, 1930, 1950) – con que multe brasilianos non concordara. Le rivalitates sudamerican supernominava ironicamente “goal olympic” a un inusitate goal directe de corner signate per Argentina contra le uruguayos in un match amical in le 1920s, post que le championes se habeva autoproclamate le “celeste olympic”. Al dextra, un balla utilisate in le jocos de 1936.

Un impasse surgeva in 1927: durante que FIFA desirava inscriber footballistas professional al torneo olympic, le COI intendeva conservar lo un competition pro athletas amateur. Plus, le annuncio del veniente jocos pro Los Angeles, in un pais ubi le football habeva multo poc appello popular, duceva al cancellation del torneo previste pro 1932. A partir de iste scenario, FIFA decideva crear su proprie cuppa mundial e gerer lo con autonomia.

Un ultime “mundial” olympic evenirea in 1936, in Germania, con participation de Japon e China. Un incidente de natura politic maculava iste edition: on declarava cancellate le match concludite Peru 4-2 Austria per motivo de un invasion al campo de joco. Peru non acceptava realisar un nove match e era excluse del competition. Austria passava allora al semifinales e terminava le torneo con un medalia de argento.

Le sex mundiales olympic

Jocos	Equipas	Match final
 1908	6	Grande Britannia 2-0 Danmark
 1912	11	Grande Britannia 4-2 Danmark
 1920	14	Belgica 2-0 Tchecoslovachia
 1924	22	Uruguay 3-0 Suissa
 1928	17	Uruguay 2-1 Argentina
 1936	16	Italia 2-1 Austria

Post le Secunde Guerra Mundial, un notabile differentia de qualitate passava a exister inter le mundial professional del FIFA e le torneo amateur del COI. In practica, solmente le paisas comunista poteva presentar lor selectiones principal in le olympiadas, ja que tote lor athletas era amateur. In consequentia, solmente 5 sur 28 medalias distribuite inter 1948 e 1980 restava con paisas non pertinente al Est Europee. Hungaria ganiava tres medalias de auro e remane usque hodie le plus grande campion olympic, ben que illo ha un historia multo minus expressive in le cuppas mundial e continental.

Le era comunista

Jocos	Equipas	Match final
 1948	18	Svedia 3-1 Yugoslavia
 1952	25	Hungaria 2-0 Yugoslavia
 1956	11	Union Sovietic 1-0 Yugoslavia
 1960	16	Yugoslavia 3-1 Danmark
 1964	14	Hungaria 2-1 Tchechoslovachia
 1968	16	Hungaria 4-1 Bulgaria
 1972	16	Polonia 2-1 Hungaria
 1976	13	Germania Oriental 3-1 Polonia
 1980	16	Tchechoslovachia 1-0 Germania Oriental

A fin de recuperar le interesse public, un accordo inter le duo entitates permitteva le participation de jocos professional a partir de 1984. Totevia, sudamericanos e europeos debeva acceptar un restriction a jocos qui habeva ja disputate mundiales, mesmo in lor phase continental de qualification. Le resultado era que le selectiones europeas oriental perdeva lor suprematia, ma anque que on passava a servir se de athletas plus e plus juvene. Remaneva ancora le problema basic, le mesme que attingeva le tres prime editiones del jocos olympic e tote le era comunista: que on mitte a confrontar se equipas de categorias diverse. Pro 1992, on establiva que tote le equipas haberea jocos con 23 annos o minus, ma quatro annos postea on modificava un vice plus le regulas pro permitir le accrescimo de tres exceptiones a cata equipa. Desde tunc, equipas african e american ha meliorate lor performance e le torneo olympic deveniva un categoria complementari al mundiales sub-17 e sub-20 del FIFA.

Le jocos del juventute

Jocos	Equipas	Match final
 1984	16	Francia 2-0 Brasil
 1988	16	Union Sovietic 2-1 Brasil
 1992	16	Espania 3-2 Polonia
 1996	16	Nigeria 3-2 Argentina
 2000	16	Cameroun 2-2 Espania (penalties: 5-3)
 2004	16	Argentina 1-0 Paraguay
 2008	16	Argentina 1-0 Nigeria
 2012	16	Mexico 2-1 Brasil

A partir de 1996, on disputa anque un torneo feminin. In illo prende parte le selectiones principal, de modo que le torneo es equivalente in importantia al mundial de iste categoria.

Le altere mundial feminin

Jocos	Equipas	Match final
 1996	8	Statos Unite 2-1 China
 2000	8	Norvegia 3-2 Statos Unite
 2004	10	Statos Unite 2-1 Brasil
 2008	12	Statos Unite 1-0 Brasil
 2012	12	Statos Unite 2-1 Japon

Un decision prise per le FIFA in 1999 rende invalide tote le matches masculin disputate durante le jocos olympic desde 1960. On ha create assi le concepto de “selection olympic”, un categoria inferior al equipa dicte “principal”. Iste attitude reinfortia le character official del titulos accumulate inter 1908 e 1936, quando tote le finales olympic era disputate per selectiones national principal.

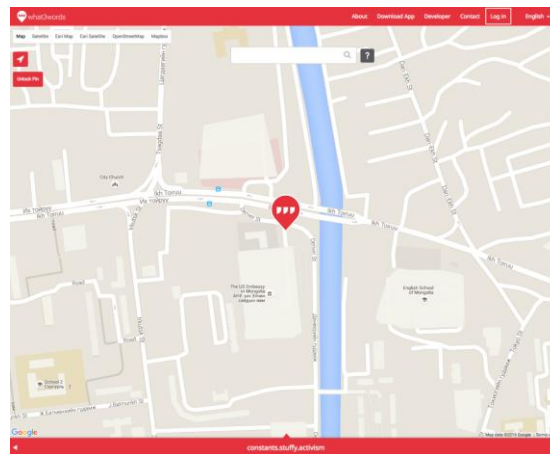
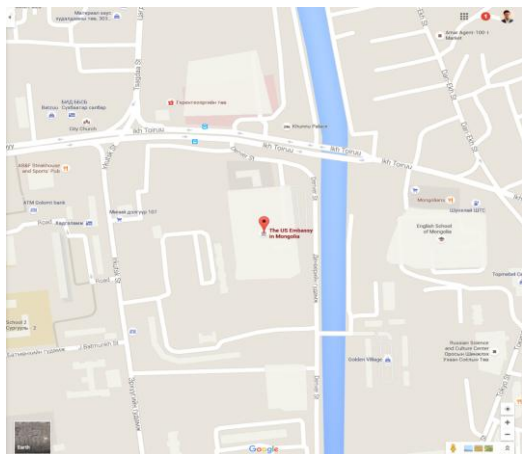
Pionerismo mongol

Iste mense le posta de Mongolia comencia a utilizar adresses composite de un expression formate con tres parolas juxtaposite in loco del traditional nomine de strata con numero de habitation. Le systema What3words, concepte per un startup britannic, assigna a cata puncto del planeta un expression assi, con solmente tres parolas. Le intention es solver un problema ancian e sovente ignorate: tres quartos del population mundial ha nulle adresse postal e, in consequentia, trova problemas con eventos simple como aperir un conto bancari, reciper un producto acquire per Internet o esser contactate in caso de emergentia.

A cata 9 metros quadrate sur le superficie terrestre corresponde un serie de parolas multo plus facile de memorisar que le numeros formante le coordinatas de geolocalisation. Per exemplo, le adresse del Casa Blanc, hodie cognite como *1600 Pennsylvania Avenue*, deveni in le nove systema *sulk.held.raves*. Le Turre de Tokyo es situate sur *fans.helpless.collects*, e le Stade de France sur *reporter.smoked.received*.

Mongolia essera le prime pais a adoptar iste systema pro livraison de correspondentias governamental. Non multe stratas mongol ha un nomine, mesmo in le capital Ulaanbaatar. Le territorio del pais es grande e sparsemente populate, e circa un quarto de su population es nomade. Le gente debe viagiare a punctos de collecta a fin de reciper lor posta.

In tote parte, a fin que le functionarios postal livra le correspondentia correctemente, on debe dispendere attention e tempore pro rediger le longe adresses in modello traditional. Per exemplo, un littera al ambassada statounitese in Mongolia debe remitter se al *Strata Denver 3, 11^e Micro Districto, Ulaanbaatar 14190*. Per le nove systema, iste adresse essera *constants.stuffy.activism*.

Comparante le mappas per GoogleMaps, que usa le adresse traditional (al sinistra), e per What3words, que usa le expression de tres parolas (al dextra), on percipe que le ultime indica con plus de precision le entrata del ambassada statounitese in Ulaanbaatar, ubi le correspondentia debe effectivemente esser livrate.

What3words converte le superficie del planeta Terra in un griglia con 57 billiones de quadratos, cata un de illos con 3 metros de latere. Le 17 billiones de quadratos situate sur terra recipeva un adresse de tres parolas que pote traducer se in novem linguas: anglese, francese, russo, espaniol, germano, portugese, svedese, turco e swahili. Le parolas proveni de un dictionario con 25 mille entratas, selecte per un algorithmo que considera longor, distinction, frequentia de uso e facilitate de graphia e pronunciation. Homophonos e homographos es tractate de modo a reducer le possibilitate de confusiones, e parolas offensive es excluse. Le lista in anglese es plus extense, con 40 mille parolas, post que illos designa quadratos sur le superficie marin tamben. Pro plus de securitate, combinationes de parolas con pronunciation simile designa sempre punctos obviemente distante sur le planeta, de modo que errores pote esser immediateamente correcte manual o automaticamente. Initialmente, le compania vendeva adresses de un sol parola pro un periodo de un anno, ma iste offerta ha essite cancellate.

Le geocodification per What3words ha essite laudate como un alternativa practic al coordinatas de latitude e longitude, al GPS e al codices postal. Su applicationes include le servicios postal, le commercio electronic e le communication georeferential per media social. Illo se integra currentemente a utensiles cartographic, a interpresas de taxi e mesmo al Naciones Unite, que lo utiliza pro reportar disastros e questiones humanitari. Illo es usate tamben in areas de India e Tanzania, e per le curreros qui livra paccos in le favelas de Rio de Janeiro.

Basate sur *Mongolia is changing all its addresses to three-word phrases*, per Joon Ian Wong, publicate le 13 junio 2016 in le sito qz.com, e sur le entrata *what3words* del Wikipedia in anglese.

Derivatos periculose

On sole utilizar in Interlingua un radical inalterate pro tote le derivatos de un mesme familia. Assi se justifica que on prefere *tempore*, *corpore*, *homine*, *femina* e *germine* como primitivos, e non formas plus breve trovate in le linguas romanic. Per iste mesme motivo io ha preferite *vetere* al forma optional *vetule*: del prime deriva regularmente *veteran* e *inveterar*. Ma il resta alcun casos que mere caution: on ha *ambassada*, ma *ambassador*; e on ha *latitude* e *longitude*, ma *latitudinal* e *longitudinal*.